

χωρίς βλαστόν) ν' ἀναπτυληρώμεν τὰ ἐλλειμματά της ἀπὸ τὰ μητρικά της πλούτη, καὶ δχις υὲ μιμώμεθα τὰς φρασιολόγίας καὶ συντάξεις τῶν ἀλλοτρίων ἔθνων. Ἀρκοῦν δοκ αἰσχη ἐπροσκόλλησεν ἀπὸ τὰ ἔνα ἔθνη ἡ δυστυχία καὶ βαρβαρότης τοῦ γένους εἰς αὐτήν. Τοιοῦτος εἶναι ὁ ἀνώμαλος ιταλισμὸς τοῦ δποῦ. Ο Κοραῆς ἐνδιέζεν δτι τὸ κατάρατον τοῦτο ὁ ποῦ, δπερ ἐδῆλου συγκεχυμένως πάντα τὰ γένη, πάντας τοὺς ἀριθμοὺς, πάσας τὰς πτώσεις μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἀντωνυμίας, πρὸς δὲ τούτοις εἶχε καὶ σημασίαν τοπικοῦ καὶ χρονικοῦ ἐπιφρήματος, ἐνδιέζεν, λέγομεν, δτι δὲληθῆς οὔτος Πρωτεὺς δυσχερῶς πάνυ οὐκ ἐξερρίζοῦτο ἐκ τῶν σπλάγχνων τῆς δημάδους γλώσσης.

Ψέγων τὸ ψυγρὸν καὶ ἀγέρατον ὕφος τῶν φιλοχυδαῖστῶν σὺδὲν ἥττον ἡ τὸ μιξοσόλοικον λεκτικὸν τῶν λεγομένων καθαριστῶν, δ Κοραῆς εἰσηγεῖται πολλαχοῦ σωτηρίους ὑποθήκας περὶ τῆς διαπλάσεως τῆς γλώσσης. «Ἡ μόρφωσις τῶν γλωσσῶν (ἔγραψε τῇ 1 μαΐου 1805) κρέμαται ἀπὸ διαφόρους καὶ ἀλλοκότους περιστάσεις. Ολίγον τι ἀρκεῖ νὰ κλίνῃ εἰς τὸ ἔν ἡ εἰς τὸ ἄλλο μέρος τὴν πλάστιγγα· ἀλλ' ἀφ' οὐ μίαν φορὰν ἡ ῥῶπη γίνη, δὲν ἐμπορεῖ πλέον νὰ τὴν ἀλλάξῃ δλίγων τινῶν δύναμις, διότι ἡ φωνὴ καὶ ἡ γλώσσα τοῦ λαοῦ εἶναι φωνὴ καὶ γλώσσα Θεοῦ. Ἔσο βέβαιος δτι καὶ τὴν δοτικὴν καὶ τὰ ἀπαρέμφατα καὶ ἄλλα τῆς παλαιᾶς γλώσσης ἴδιαματα πολλὰ ἐπεθύμουν, καθὼς ἐπιθυμεῖς καὶ σὺ, νὰ ἀποκατασταθῆσιν εἰς τὴν γλῶσσαν, διότι ἥθελαν δώσει εἰς αὐτὴν τόνον καὶ ψυχὴν περιστοτέραν· ἀλλ' ὅταν στοχασθῶ δὲι γράφων, γράφω δχις διὰ μόνους Ἀλεξάνδρους καὶ Πασχαλίους (δ Πασχαλίος Βασιλείου ἥτο ἀβελφὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου) καὶ ἄλλους τινὰς δλίγους τοιούτους, ἀλλὰ πρῶτον καὶ διὰ τὸν Α, Β, Γ, Δ καὶ τοὺς λοιποὺς, cί ὅποιοι εἶναι τὸ μέγα μέρος τοῦ ἔθνους, ἔτειτα καὶ δι' δλίγους τινὰς, οἱ ὅποιοι κολακεύουσι (δὲν ἐξεύρω διατί) τὴν χυδαιότητα τοῦ ἔθνους· ὅταν (λέγω) συλλογισθῶ ταῦτα, δοκιμάζω νάρκην καὶ σχεδὸν νέκρωσιν καὶ εἰς τὸν ἐγκέφαλον καὶ εἰς τὴν χεῖρα. Ἀλλ' ὅπως ἂν ἦναι τὸ πρᾶγμα, τὸ δυ ἡ φαινόμενον τοῦτο καλὸν ἐσπούδασα πολλάκις νὰ τὸ κατορθώσω μὲ τὰς δοτικὰς καὶ μὲ τὰ ἀπαρέμφατα καὶ δὲν ἐστάθη ποτὲ καλός. Διατί; διότι (πάλιν τὸ λέγω) ἂν δὲν πρέπη νὰ κολακεύωμεν τοῦ ἔθνους τὴν χυδαιότητα, δὲν πρέπει ὅμως πάλιν νὰ μακρυγάμεθα τόσον πολὺ ἀφ' δ, τι ἐσυνεθίσαν παιδιόθεν γ' ἀκούωσι τὰ αὐτία του. Εἰς τοιαύτας λοιπὸν περιστάσεις τί ἄλλο μένει εἰς τὸν λογίους τοῦ ἔθνους παρὰ τὴν μέσην ὁδὸν, ἥγουν μακρὰν καὶ τοῦ χυδαιόσμοῦ, διότι

είναι πιθανὸν ὅτι οὔτε οἱ Πλάτωνες οὔτε οἱ Ἰσοχράται δὲν ἔγραφον ὡς
cί κωπηλάται τῶν Ἀθηνῶν, μακρὰν καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἢ τοῦ Ἑλλη-
νικοῦ μακαρονισμοῦ, διότι ὥστας πιθανὸν εἶναι ὅτι καὶ οἱ Πλάτωνες
καὶ οἱ Ἰσοχράται ἔγραφον εἰς τρόπον ὥστε νὰ καταλαμβάνωνται καὶ
ἀπὸ τοὺς κωπηλάτας. Θέλεις τὴν δοτικήν; «καγὼ γὰρ τοὺς Θεοὺς» τὴν
ἐπιθυμῶ πολὺ· ἀλλ' ὁ τρόπος τοῦ νὰ τὴν υἱοθετήσῃς εἰς τὸ ἔθνος, καὶ
νὰ κατασιγάσῃς τοὺς γλώσσοφ κιάστας τοῦ ἔθνους, δὲν εἶναι νὰ
τὴν μεταχειρίζεσαι κατακόρως, μήτε ν' ἀρχίσῃς τὴν διόρθωσιν τῆς γλώσ-
σης ἀπ' αὐτὴν, δπόταν εἶναι ἀλλα τόσα, τῶν δποίων ἢ διόρθωσις εἶναι
ἀναγκαιοτέρα καὶ πλέον εὐπαράδεκτος... Τὸ μιξοσόλοικον ἢ μακαρο-
νιστικὸν τί ἀλλο εἶναι παρὰ πορνεὴ καὶ ἀσελγής ἐπικώμασις εἰς τὴν
ἐπαφρόδιτον γλῶσσαν τῶν προγόνων;» "Ομοια σχεδὸν ἢ παραπλήσια πρὸς
τὰ τοῦ Κοραῆ ἔγραφε πρὸ τεσσαράκοντα καὶ περὶ πλέον ἐνιαυτῶν ὁ ἐν
τῷ Ἀθηνησι Πανεπιστημίῳ διδάξας γερμανὸς ἀρχαιολόγος Λουδοβίκος
Ρύσσιος. «Ἀπαράμιλλα ἀρχέτυπα ἀκραιφνεστάτου γλωσσικοῦ ἴδιωματος
πρόκεινται ἐν τῇ ἀρχαιότητι, Θουκυδίδης, Πλάτων, Ξενοφῶν· ἀλλ' ἀρά
γε ἐπῆλθε τοῖς ἀρχαίοις νὰ ἀξιώσωσιν ἵνα καὶ οἱ σύγχρονοι ναυβάται,
οἱ σκοροδοφάγοι Ἀθηναῖοι, ὁ Θρανίτης λεώς τοῦ Ἀριστοφάνους, λαλῶσι
τὴν αὐτὴν γλῶσσαν, ἣν ἔγραφον οἱ ἀμίμητοι ἐκεῖνοι διδάσκαλοι; Εἶναι
ποτε δυνατὸν νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ἐν τῷ καθ' ἡμέραν βίᾳ αὐτὸς ὁ Θου-
κυδίδης, ὁ Πλάτων, ὁ Ξενοφῶν ἐλάλουν οὕτω ἀστείως, κομψῶς καὶ
χαριέντως, ὡς ἔγραφον ἐν τοῖς βιβλίοις; Περὶ τοῦ κυρίως δήμου τῶν
Ἀθηναίων ὁ Ξενοφῶν ὁμολογεῖ, ὅτι ἡ γλῶσσα τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ
ἥτο πᾶν ἀλλο ἢ ἀμιγής. Ἀθηναῖοι δὲ κεκραμένη ἐξ ἀπάν-
των τῶν Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων». Ἐπὶ πᾶσι φυλάττεται ὁ
Κοραῆς νὰ μὴ ὑποληφθῇ ὡς ἐπαγγελλόμενος τὸν νομοθέτην τῆς γλώσ-
σης. «Ἐσο βέβαιος ὅτι δὲν εἴμαι τόσον ἀνόητος ὥστε νὰ φαντασθῶ
νομοθέτης τῆς γλώσσης· ἀλλὰ κάμνω τοῦτον τὸν στοχασμὸν ὅστις μὲ
φαίνεται ἀποδεικτικός. Ἐὰν ἐγὼ, ὅστις ἔχαμα σκέψιν δλῆγην εἰς τὰ περὶ
τῆς γλώσσης, λανθάνωμαι (καὶ λανθάνομαι ἀναμφιβόλως εἰς πολλὰ καὶ
ἀπορῶ ἀκόμη εἰς περισσότερα) πόσῳ μᾶλλον κινδυνεύουν νὰ πλαγηθῶσιν
ὅσοι μήτε καθ' ὑπνους ἐφαντάσθησαν μήδο· ὅτι εἶναι δεκτικὴ διορθώσεως
ἡ γλῶσσα, μήτε πῶς πρέπει νὰ διορθωθῇ. Ἐὰν αὐτοὶ ἢ δὲν πλαγῶνται
ἢ πλαγῶνται δλιγάτερον, παρ' ἐμὲ, οὐαὶ εἰς ἐμέ». Ἡ ἔλλειψις Ἑλλη-
νικοῦ λεξικοῦ μέχρι τινὸς τελείου, ἦτο φυσικὸν ἀκολούθημα τῆς τότε
καταστάσεως τοῦ γένους. «Ἐντελὲς λεξικὸν χρειάζεται χρόνους πολλοὺς

καὶ συνδρομὴν τριῶν ἢ τεσσάρων λογίων ἀνδρῶν· τοῦ μετοπώρου οἱ καρποὶ δὲν συλλέγονται τὸ ἔχο· ἡμεῖς εἴμεθ' ἀκόμη εἰς τὴν ἀνοιξιν τῆς ἀναγεννήσεως· ἔκινησεν δὲν γον τὰ νεναρχωμένα ἡμῶν μέλη δῆλος τοῦ μαρτίου, ἀλλὰ δὲν τὰ ἐπύρωσεν ἀκόμη ἴκανως». Τούτου ἔνεκα καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ξένων πονημάτων ὅσα μεθηρμηνεύοντο εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, ἦσαν φαύλως καὶ ἀτέχνως ἡρμηνευμένα. «Λυπεῖσαι ὑπὲρ τὸ πρέπον (ἔγραψεν ὁ Κοραῆς τῇ 17 Ιουνίου 1807 πρὸς τὸν Α. Βασιλείου) περὶ τῆς δυσκολίας, τὴν δποίαν ἀπαντᾶς εἰς τὰ πειράματα τῶν μεταφράσεων. Μάθε ὅτι καὶ ἔγω τοιαύτην δοκιμάζω καὶ ἄλλοι σοφώτεροι παρ' ἐμὲ τοιαύτην θέλουν δοκιμάσει. Τὸ σφάλμα εἶναι τῆς γλώσσης ἢ ὅποια εἶναι ἀκόμη ἀγγαπτες καὶ ἀκαμπτος εἰς τὴν θέλησιν τοῦ γράφοντος ὡς ἀδέψητον δέρμα, καὶ μὴν ἀπελπίζεσαι. Τοῦτο μόνον ἵσως πρέπει νὰ λυπώμεθα, ὅτι δὲν ἐγεννήθημεν πεντήκοντα χρόνους βραδύτερον· ἀλλ' ἔπεισεν εἰς ἡμᾶς τὸ ἀηδέστατον ἔργον τῆς γνάψεως καὶ ἥτον γραμμένον εἰς ἡμᾶς νὰ τὴν προφατίσω μεν, διὰ νὰ τὴν παραδώσωμεν εἰς τοὺς μεθ' ἡμᾶς εὐκολωτέρων νὰ τελειωθῇ. 'Αλλ' ὅμως πάλιν διὰ τὸ νὰ λυπώμεθα; Λέγει πολλὰ φρόνιμα ὁ 'Ἐπίκτητος ὅτι εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ παρόντος βίου εἴμεθι ὅλοι ὑποκριταὶ ἄλλος ἄλλου δράματος (ιθλο). ἀλλ' ὁ μοιράζων τὰ δράματα εἶναι ἄλλος· καὶ εἰς ἡμᾶς δὲν μένει παρὰ νὰ ὑποκριθῶμεν καλῶς τὸ δοθέν. . . . Ἡ δὲν κατανοεῖς ἀπὸ τοῦτο, διὰ τὸ οἱ πρὸ ἡμῶν ἔφυγον ὡς θάνατον τὸ νὰ γράφωσιν εἰς τὴν κοινὴν γλώσσαν; 'Ἐπλανήθησαν ὅμως πολὺ, καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν φεύγοντες τὸν καπνὸν, ἔπεισαν εἰς τὸ πῦρ, ἐπειδὴ ἔγραψαν τοιαῦτα, ὅποια καὶ ἔπαισσαν σχεδὸν νὰ ἀναγινώσκωνται, δπόταν, διὰ ἐκαλλιέργους τὴν κοινὴν, ἥθελαν εὐκολύνει πολλὰ εἰς ἡμᾶς τὴν περαιτέρω καλλιεργίαν αὐτῆς. 'Ο, τι λατπὸν δὲν ἔκαμαν ἔκεινοι δι' ἡμᾶς, ἃς σπουδάσωμεν ἡμεῖς νὰ τὸ κοπιέσωμεν διὰ τοὺς μεθ' ἡμᾶς, οἱ ὅποιοι εὐτυχέστεροι παρ' ἡμᾶς, δὲν θέλουν δόμως ἀχαριστῆσει εἰς τοὺς κόπους ἡμῶν».

Χαλεπὸν δυστύχημα, κατὰ τὸν Κοραῆν, ὅτι ἀμα ἥρξαντο οἱ Ἑλληνες συγχισθιγόμενοι τὴν ἐπείγουσαν ἀνάγκην τῆς δικριτεύσεως τοῦ γραφομένου λόγου, καὶ ἔξέφυσαν δύο ἀντίπαλοι μερίδες, ἡ τῶν χυδαιστῶν καὶ ἡ τῶν ἀρχαιιζόντων. «Τὸ κακὸν εἶναι (ἔγραψεν ὁ Κοραῆς τῇ 17 αὐγούστου 1811) ὅτι μόλις ἀρχισε νὰ κινηται τὸ ἔθνος εἰς μόρρωσιν τῆς φωνῆς του καὶ ἀνεβλάστησαν δύο φατρίαι, ἡ μίχ αλίνουσα εἰς τὸ δχλοκρατικὸν καὶ ἡ ἄλλη εἰς τὸ διλιγχρικόν. Τὸ αύτημα τῶν δχλοκρατικῶν εἶναι ἀπλούστατον, ἐπειδὴ εἰς ἕνα μόνον σκοπὸν

ἀποβλέπει, ὡς καὶ εἰς τὰς κακὰς πολιτείας, τὴν ὑπερίσχυσιν τοῦ ὄχλου. Τὸ δλιγάρχικὸν ἔξεναντίας εἶναι πολυκέφαλος ὅδρος. "Εχει τὴν δλιγάρχικήν του φατρίαν δ Παπαδούκας (Νεόφυτος Δούκας)· ζητεῖ νὰ συγκροτήσῃ ἀλλην ὁ Ἐρμογράφος ("Ανθιμος Γαζῆς)· συμπεραίνω ἀπὸ γραφόμενά τινα ὅτι καὶ ἡ Βουκουρεστιανὴ Ἀκαδημία διισχυρίζεται καὶ αὐτὴ νὰ δώσῃ νόμους εἰς γλῶσσαν, ἥτις ἀκόμη δὲν ἔλαβε τοὺς ἀληθινούς της νομοθέτας, ὅποιοι εἶναι συγγραφεῖς καὶ ποιηταὶ κλασσικοί. Κάμπιαν ἡμέραν θέλεις ίδεῖν καὶ τὴν Ἰόνιον Ἀκαδημίαν, χρίνονταν καὶ αὐτὴν, ἀν πρέπη νὰ λέγωμεν τραβῶ (trarre) ἢ σύρω. Τὸ νόστιμον δὲ εἶναι ὅτι τὸ τραβῶ εὑρίσκεται καὶ εἰς αὐτὴν ἐκείνην τὴν μεταφρασιν τοῦ Θουκυδίδου (ὑπὸ Νεόφυτου Δούκα), εἰς τὴν δποίαν ὁ μεταφραστής φοβούμενος μὴ τὸ δργίζομαι τοῦ συγγραφέως δὲν εἶναι σαφὲς, τὸ ἐρμήνευσε μὲ τὸ σαρέστατον εἰς ὄλους χαλεπαίνω! ". Ο Κοραῆς, ποιεῖται μνεῖαν εὐτραπέλως, πλὴν τοῦ Δούκα, καὶ τοῦ γνωστοῦ ἐκ Κλεισούρας τῆς Μακεδονίας πολυγράφου Λημνητρίου Δαρβάρεως, ὅστις, ἀναλώμασι τῶν εὐπόρων αὐτοῦ αὐταδέλφων, ἔξεδωκε τότε ἐν Βιέννη πάμπολλα καὶ παντοῖα, μεγάλα τε καὶ μικρὰ συντάγματα καὶ μεταφράσεις, Ἐγχειρίδια, Ἐκλογὰς, Ἐπιτομὰς, Κατηχήσεις, Ἀλφαριθμητάρια, Ἱερὰς Ἰστορίας, Χειραγωγίας, Ἐγκόλπια, Χρηστοραθείας, Ἐγκυκλοπαιδείας, Διαλόγους, Ἐπιστολάρια, Ἀπανθίσματα καὶ δὲν ἐνθυμούμεθα δπόσα ἀλλα. Ο Δάρβαρις οὗτος, ἐκδοὺς τῷ 1806 καὶ «γραμματικὴν ἀπλοελληνικὴν εἰς γρῆσιν τῶν ὁμογενῶν νέων, λέγει ἐν τῷ προοιμίῳ. «Προθυμηθεὶς νὰ συνθέσω μίαν γραμματικὴν τῆς κοινῆς τῶν Γραικῶν διαλέκτου.... οπήντησα μέγα ἐμπόδιον εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου μου· διότι τόσην ἀνωμαλίαν παρετήρησα εἰς τὰ ποιήματα τῶν Γραικῶν συγγραφέων, ὥστε δὲν ἕξευρα ποίους ἔξ αὐτῶν νὰ λάβω ὁδηγοὺς τῆς κοινῆς ταύτης γλώσσης· ἐπειδὴ δὲν μεταχειρίζονται ἐπίσης ἐν κοινὸν ὕψος, ἀλλ' ἀλλοι ἀκράτως ἐλληνίζουσι, ἀλλοι παντάπασι χαδρίζουσι, ἀλλοι πάλι μειοβαρβαρίζουσι καὶ ἐνὶ λόγῳ εἰπεῖν ἐκκατος συγγράφει κατὰ τὴν ίδιαν του ἀρέσκειν. Οὐδ' εὔρεθη μέχρι τῆς σήμερον εἰς φιλογενής Γραικὸς νὰ λάβῃ τὸν κόπον νὰ κανονίσῃ τὴν πάτριόν του γλῶσσαν διὰ μιᾶς γραμματικῆς, ὥστε νὰ συγγράφωσιν ὅλοι χωρὶς διαφορὰν κατ' αὐτὴν μὲν κοινὸν ὕψος γλαφυρὸν καὶ εὔληπτον εἰς τὸν καὶ ἔνα, διὰ τὸν ὄποιον κόπον βέβαιας ὅλον τὸ γένος ἥθελε τῷ ὁμολογήσει ἀπείρους χάριτας». Δύναται πᾶς τις νὰ φαντασθῇ δποῖος κυκεῶν εἶναι ἡ «ἀπλοελληνικὴ γραμματικὴ» τοῦ Δαρβάρεως, ἐν ἀρχαῖῃ ἀγαθότητι διεξάζοντος ὅτι

ἀρχεῖ ἡ φιλογένεια Γράμματινος νὰ ῥυθμίσῃ τὴν πάτριον φωνὴν διὰ καταλλήλου γραμματικῆς, ἀγνοοῦντος δὲ ὅτι ἡ γραμματικὴ οὐδαμῶς κανονίζει τὴν γλώσσαν, ἀλλὰ περιλαμβάνει μόνον τοὺς κανόνας τῆς γλώσσης κατὰ τὴν γρῆσιν τῶν δοκίμων συγγραφέων. Ήρὸς τοῖς ἄλλαις παραδοξολογίαις, ὡν γέμει ἡ γραμματικὴ τοῦ Δαρβάρεως, εἶναι καὶ ἡ ὑπόθεσις ὅτι τὸν πρῶτον σχηματισμὸν τοῦ μέλλοντος («θέλω γράψει») ἐδιδάχθη ἡ κοινὴ γλῶσσα ἀπὸ τῆς «Σλαβωνικῆς ἢ Γερμανικῆς διαλέκτου, διότι αὔται σχηματίζουσιν οὕτω τοὺς ίδίους μέλλοντας». «ὁ δεύτερος τοῦ μέλλοντος σχηματισμὸς («θέλει γράψω») εἶναι (λέγει ὁ Δάρβαρις) Ἰδίος τῆς κοινῆς διαλέκτου καὶ τῆς ἡμετέρας Βλαχικῆς· ἀλλ' ἐπειδὴ σύτε ἡ ἑλληνικὴ οὔτε ἡ λατινικὴ, αἱ μητέρες αὐτῶν, δὲν ἔχουσι τοισῦτον σχηματισμὸν, δῆλον ὅτι εἶναι ἀλληγενῆς διαλέκτου Ιδίωμα, ἵσως τῆς παλαιᾶς Θρακικῆς, τὴν ὅποιαν ἀγνοοῦμεν». Τοιχύτας καὶ ἀλλα ἀποσταλάγματα ἀλλοκότου φαντασίας βεβαίως δὲν ἡδύναντο νὰ εὐφράγνωσι τὸν ὑγιαῖ, σώφρονα καὶ τετράγωνον τοῦ Κοραῆ νοῦν. «Βλέπω καὶ ἐγὼ (ἔγραψε τῇ 1 νοεμβρίου 1811) τὴν δχλοκρατίαν τὴν περὶ τῆς γλώσσης. Εδώκε τὸ παρόδειγμα, ἃς ἦντι καλλί, τὸ Λύκειον τοῦ Βουκουρεστίου. Νομοθετεῖ περὶ γλώσσης, ὡς νὰ ἡτο συκροτημένον ἀπὸ συγγραφεῖς καὶ ποιητὰς ἐνδόξους. Ενδόσιμο λείπουν ἀκόμη ἔνδοξοι ποιηταὶ καὶ συγγραφεῖς, ὅστις τολμᾷ νὰ φιλονεικῇ περὶ γλώσσης εἶναι ἀξιός τοῦ «Ντιμαργκανᾶ». Λέγει δὲν ἐνθυμοῦμαι εἰς ποιῶν μέρος τῆς Γραμματικῆς του, λαλῶν περὶ τῆς διπλῆς εἰς τὸ ξύνος χρήσεως τοῦ «σοὶ τὸ ἔδωκα» καὶ «σὲ τὸ ἔδωκα» ὁ Δάρβαρις ὅτι οἱ φρόνιμοι μεταχειρίζονται τὴν δοτικήν. Τοῦτο θέλει νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ αἰτιατικὴ ἔμεινεν εἰς τοὺς ἀφροναχές. Καταλαμβάνεις λοιπὸν ἀπὸ τοῦτο, φίλε μου, ποίαν ιδέαν ὁ φρόνιμος Δάρβαρις καὶ οἱ κατ' αὐτὸν ὅλοι φρόνιμοι ἔχουσι τῆς γλώσσης, ἐπειδὴ μεταχειρίζονται τὴν λέξιν τῆς φροντίσεως ἀντὶ τῆς λέξεως χρήσεως, καὶ χρήσεως (παλιν τὸ λέγω) τῶν ἐνδόξων, ἥτις εἰς τὰς γλώσσας σπανίως ὄδηγεται ἀπὸ τὴν φρόνησιν. Οἱ ἔνδοξοι ποιηταὶ καὶ συγγραφεῖς γίνονται νομοθετεῖ τῆς γλώσσης, ὅχι διότι ἐστάθησαν φρόνιμοι, τὸ ὅποιον δὲν ἡτο εἰς τὴν ἐξουσίαν των, ἐπειδὴ δὲν ἦσαν αὐτοὶ εὑρεταὶ τῆς ὑλῆς τῆς γλώσσης, ἀλλὰ τὴν ἔλαχιστην ἀπὸ τοὺς γονεῖς των· ἀλλὰ, διότι, πλευρισμένοι ἀπὸ τὴν φύσιν μὲν ἐξαίρετον ψυχῆς διάθεσιν, ἔδωκαν εἰς ταύτην τὴν ὑλήν μορφήν ὠραίαν καὶ θελατήριον. Η γραμματικὴ τῶν Γάλλων, ὅταν διδῷ κανόνας συντάξεις, δὲν λέγει ἡ δεῖνα σύνταξις εἶναι φρόνιμες, ἀλλ' ἡ διέπικ

σύνταξις είναι ή καλή, έπειδή ταύτην, καὶ δχι ἄλλην, τὴν ἐναντίαν τῆς, ἐμεταχειρίσθησαν οἱ ἔνδοξοι ποιηταὶ καὶ συγγραφεῖς, μεταξὺ τῶν ὅποιων οἵσαν βέβαια καὶ πολλοὶ τρελλοί. Τὴν αὐτὴν μέθοδον ἀκολουθοῦν καὶ δλων τῶν ἔθνων αἱ Γραμματικαὶ, οἵγουν γίνονται ἀπὸ τοὺς ἐνδόξους. Εἰς ἡμᾶς στερημένους ἀκόμη ἀπὸ τοιούτους ἐνδόξους, είναι τολμηρὸν καὶ αὐτὸ τὸ νὰ λέγωμεν ὅτι ἔχομεν Γραμματικήν. Δὲν ἔννοω μὲ τοῦτο, ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνῃ συλλογὴ τῆς ἀκόμη πολυποικίλου καὶ ἀστάτου χρήσεως τῆς γλώσσης. ἐξενχυτίας είναι ἐπακινετὸς δ Ἀρβαρίς ὅτι ἐπεχείρησε νὰ τὸ κάμη. ἀλλ' ἥθελεν εἶσθαι ἀξιος ἐπαίνου μεγαλητέρου καὶ δεῖξει. Ωτὶ ἔχει καθαρὰν ἴδειν γλώσσης, ἐὰν ἀντὶ τοῦ Γραμματικὴ ἐπέγραψε τὸ πόνημά του Ὂλη γραμματικῆς».

‘Αλλὰ καὶ αὐτὸς δ Κοραῆς, καίπερ δρθὰ ἐν τοῖς καθόλου διδάσκων, ἐπιχειρεῖ ἔγιοτε περὶ τὰς λέξεις καινοτομίας τινὰς ἀντιστρατευομένας εἰς τὴν παραδεδομένην χρήσιν. ὑπερφιλῶν τὰ ψιλὰ σύμφωνα γράφει μεταύριον ἀντὶ τοῦ μεθαύριον, καὶ ποῦ ἀντὶ τοῦ ἀφοῦ κτλ. ἀλλ' εὐθὺς μετ' ὀλίγον καταλαμβάνεται ὑπὸ δκνου καὶ μετανοεῖ ἐπὶ τοῖς γεγραμμέοις. «Ἐμεινε τώρα νὰ ἰδωμεν ποῖον τῶν δύο είναι τὸ λογικώτερον, τὸ μεθαύριον ή μεταύριον, τοῦ δποίου ή κρίσις δὲν είναι εὔκολος, ἀν δεχθῶμεν τὰ ἀκόλουθα περὶ μορφώσεως ή διορθώσεως γλωσσῶν ἀξιώματα. «Χωρὶς ἀνάγκην δὲν πρέπει νὰ καταργήται η νὰ μεταμορφώνεται λέξις συγήθης εἰς τὰς ἀκοὰς δλου τοῦ ἔθνους. Ἡ μεταχρόφωσις πρέπει νὰ γίνεται εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ προξευθῇται σύγχυσις μὲ ἄλλην λέξιν η φράσιν καὶ ἐπομένως ἀμφιβολογία. Ἡ μεταμόρφωσις η ἀλλοίωσις τῆς λέξεως πρέπει, ὅσον δυνατὸν, νὰ ἦγαι τοιαύτη, δποία νὰ παρασταίνῃ εἰς τὸν ἀκούοντα χωρὶς δισταγμὸν τὸ αὐτὸ γόημα, τὸ δποίον ἐσυλλάμβανε καὶ ὅταν ἀκουε τὴν ἀκόμη ἀμεταμόρφωτον λέξιν». ‘Ἐὰν ταῦτα ἦγαι ἀξιώματα, ὡς ἐγὼ τὰ νομίζω, τὸ μεθαύριον είναι κάλλιον τοῦ μεταύριον». ‘Αλλὰ καὶ χωρὶς τῶν ἀξιωμάτων τούτων, τὸ μεθαύριον είναι παλαιότατον καὶ ἐπομένως ηκίστα πλημμελές. Ὁ μακαρίτης καθηγητὴς Μαυροφρύδης παρατηρεῖ που ὅτι η δασύτης τοῦ μεθαύριον ἀντὶ τοῦ παρὰ γλωσσογράφεις μόνον φερομένου μεταύριον, ἔλκουσα τὴν ἀρχὴν ἐξ ἀρχαίας τινὸς διαλέκτου, παρεγένετο ἐξ ὁμοίας αἰτίας ὡς τὸ ἐφέτος. «Δῆλον δὲ τὸ μὲν, ὅτι η λέξις μεθαύριον τραχοῖς ψηφοθέτοις γράμμασι κεχαραγμένη ἐπὶ τινος ἐξ Ἰταλίας ψηφοστρώτου πλακές, κεῖται ἐν τῷ Ἀρχαιολογικῷ τοῦ Βερολίνου Μουσείῳ· τὸ δὲ, ὅτι τὸ ἀπλοῦν αὔριον, σύστοιχον καὶ συγιώνυμον

δι τῷ ὄμηρικῷ ή ἐριος (=πρωτὸς) καὶ ἐκ τῆς αὐτῆς ὥρης γενόμενον
ἔξι ἡς καὶ τὸ αὔως (αιολ.) ἀβ.ῷρ (λακων.) ἡώς (ἰων.) καὶ ἔως
(ἀττ.), τῆς Φας καὶ μεταθέσει αἜς, ἀνς καὶ ἐπομένως ἐν τῷ συγήθει
τύπῳ ἔχον τὸ Ε ἐξαπαλυμένον, κατά τινα διάλεκτον πιθανώτατα δύο ἅμα
ἴγνη αὐτοῦ ἔφερε, τό τε υ καὶ τὸ δασὺ πνεῦμα, δπερ καὶ ἐν τῷ ἀττ.
ἔως ἀναφαίνεται· οἶον αὔριον, δθεν εὐκολώτατα ἐγένετο μετ' αὔ-
ριον, μεθαύριον». Άλλα καθόλου καὶ ἐπὶ μέρους ὁ Κοραῆς ἐνέ-
μεινε μέχρι τέλους πιστὸς ἀκόλουθος εἰς τὰς περὶ μεεαρρυθμίσεως τῆς
γλώσσης στοιχειώθεις ἀρχὰς, δσας ἐκ πρώτης ἀφετηρίας κατὰ πρόθεσιν καὶ
γνώμην ἐδογμάτισεν. Έν τοῖς προλεγομένοις εἰς τὰ «Ἄτακτα» ἀποφαί-
νεται δπως καὶ ἐν τοῖς προλεγομένοις εἰς τὰ «Αἰθιοπικὰ» τοῦ Ἡλιοδώρου.
«Σκοπὸς (λέγει) τῆς παραβολῆς λέξεων καὶ φράσεων τῆς σημερινῆς
γλώσσης μὲ τὰς παλαιὰς, εἶναι νὰ διεγείρω τοὺς νέους εἰς ἀκριβεστέρων
γνῶσιν τῆς προγονικῆς γλώσσης, ὅχι διὰ νὰ τὴν ἀναστήσωσι (ἀς ἀφή-
σωσι τὴν ἀνάστασιν αὐτῆς εἰς τοὺς ἔχοντας τὸ χάρισμα τῶν θαυμάτων)
ἀλλ' ὡς μόνον μέσον νὰ διορθώσωσι καὶ νὰ καλλύνωσι τὴν σήμερον
ζῶσαν ἀπὸ ζῶντας λαλουμένην γλῶσσαν, τρίβοντες καὶ πλύνοντες τὰς
προσκολλημένας εἰς αὐτὴν ἀπὸ τὴν μακροχρόνιον τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους
δυστυχίαν πολλὰς ἀσχημίας. Αὐτῶν ἡ τρίψις δμως καὶ πλύσις ἔχει
χρείαν καὶ αὐτὴ προσοχῆς, μὴ συνεκτρίψωμεν πολλὰς αὐτῆς λέξεις καὶ
φράσεις, τὸ φαινόμενον ἀλλ' ὅχι καὶ πραγματικῶς βαρβάρους, καὶ γυ-
μνώσωμεν γῦγ τὴν γλῶσσαν ἀπ' ὅσα εἶχε πρὸ εἶκοσι ἑκατονταετηρίδων,
βάλλοντες εἰς τόπον αὐτῶν, πάλιν ἔξ αὐτῆς, συνωνύμων μὲν λέξεις,
καὶ φράσεις, ἀλλ' αἱ ὅποιαι, συβέβαπτόμεναι μὲ τὰς εἰς ὅλους συνήθεις,
κατασκευάζουν τὸν δικαίως κατερρόμενον μακρωνισμόν. Ή γλῶσσα,
ὅσον κἄν ἐβαρβαρώθη, εἶναι δμως γλῶσσα λαλουμένη πρὸ πολλοτάτων
έκατονταετηρίδων ἀπ' δλον τὸν κοινὸν λαὸν τῆς Ελλάδος... Γλῶσσα
οὔτε δημιουργεῖται οὔτε μεταβάλλεται εἰς διάγων ἐτῶν διάστημα. Μα-
κρὸς χρόνος τὴν πλάσσει καὶ μακρὸς χρόνος τὴν μεταπλάσσει... Ο
καλλωπισμὸς, η νὰ εἶπω οὔτως, κτενισμὸς τῆς γλώσσης ἔχει δρια, τὰ
ὅποια, δστις ἀγωνίζεται γὰρ ὑπερπηθήσῃ, γίνεται τύραννος τῆς γλώσσης,
καὶ τύραννος γελοῖος διὰ τὸ ἀδύνατον τῆς κατορθώσεως. «Ἄλλο τι δη-
μοτικώτερον παρὰ τὴν γλῶσσαν δὲν εἶναι· οὔτε μοναρχία, οὔτ' δλιγαρ-
χίαν ὑπομένει. Ή γλῶσσα εἶναι αὐτὸ τὸ ἔθνος· σὲ συγχωρεῖ νὰ τὴν καλ-
λωπίζῃς καὶ νὰ τὴν στολίζῃς, ἀλλ' ὅχι καὶ νὰ βάλῃς εἰς τόπον αὐτῆς
ἄλλην γλῶσσαν ιδικήν σου. Μᾶς ὑποφέρει (γὰς ἐπαναλάβω τὴν μεταφράσαν)

νὰ τὴν κτενίζωμεν ἀλλ᾽ οὐκὶ νὰ τῆς πληγώνωμεν τὴν κεφαλήν». Καὶ ὅλιγον ἐνδοτέρω. «Ἐπειδὴ ἡ γλῶσσα εἶγαι κοινὸν καὶ δημοτικὸν ὅλων τῶν ὁμογλώσσων κτῆμα, τόση μόνη ἔξουσία συγχωρεῖται εἰς τοὺς καλλιωπιστὰς αὐτῆς, διστάσης κάμινει ἀκαταχνούτους εἰς τὸν ἀπαίδευτον λαόν... Ἀλλ᾽ ἂν ἦναι χρέος τῶν λογίων νὰ συγκαταβαίνωσιν εἰς τὴν ἀγνοιαν τῶν χυδαίων, χρεωστοῦν δῆμως καὶ οἱ χυδαῖοι νὰ ἀναβαίνωσι κατὰ μικρὸν πρὸς τοὺς λογιωτέρους, διὰ νὰ μὴν ἀποχυδαίσθωσιν ὄλοτελα. Δὲν εἶναι δίκαιον φύτοις ἰδιῶται νὰ καταδικασθῶσιν εἰς τὴν ἀκαταληψίαν τῆς γλώσσης, διὰ τὴν ἀλογον ὕρεξιν τῶν ζητεύντων γένες ἀναστήσωσι τὴν παλαιὰν γλώσσαν, οὔτε πάλιν οἱ λόγιοι νὰ καταφρονήσωσι, πρὸς γάριν τῶν ἀπαιδεύτων, τὸν καλλιωπισμὸν καὶ πλουτισμὸν τῆς γλώσσης. Ἡ ἀνάτασις εἶναι ἀδύνατος.... Ἡ σημερινὴ μας γλώσσα εἶναι ὅλη ἑλληνικὴ, πλὴν ὅλιγωτάτων τινῶν λέξεων Ιταλικῶν καὶ τουρκικῶν, καὶ τούτων μόνων τὴν ἐξόρισιν χρεωστοῦμεν νὰ φροντίζωμεν, ὅπου τοῦτο εἶναι δυνατόν».

Εἰς τοὺς ἡρακλείους τοῦ Κοραῆ ἀγῶνας πρὸς ἀνακαίνισμὸν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, πρόσκομμα ἀνυπέρβλητον παρενέβαλεν ἡ τοῦ ἀπαρεμφάτου ἔκλειψις. Τὸ ἀπαρέμφατον δὲν εἶναι μὲν κυρίως ἔγκλισις, ἀναπληροὶ δῆμως τὰς ἔγκλισεις ἀπέσας. Ἐν ὧ δηλαδὴ ἡ ὄριστικὴ σημαίνει (κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ χριτικούτατου Οίκονομοῦ) τὸ διὰ τῆς ῥηματικῆς ῥίζης δηλούμενον κατηγόρημα ὡς ἐνεργείᾳ ὑπάρχον, ἡ ὑποτακτικὴ δὲ καὶ ἡ προστακτικὴ ὡς δυνάμει ὑπάρχον, ἡ δὲ εὐκτικὴ ὡς κατ᾽ ἴδεαν ὑπάρχον, ἡ λεγομένη ἀπαρέμφατος ἔγκλισις, οὐδένα τῶν τρόπων τούτων ἐμφαίνουσα, οὐδὲ ἔγκλισις δύναται κυρίως νὰ διομασθῇ. Ήερὶ πλέον ἐπειδὴ οὔτε πρόσωπον σημαίνει, οὔτε ἀριθμὸν, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς φαίνεται πολὺ ἑλατουμένη τῶν ἀλλων ἔγκλισεων. Ἀλλ᾽ ἐπειδὴ πάλιν πολλάκις μὲν τίθεται ἀντὶ τῆς προστακτικῆς, πολλάκις δὲ ἵσσοδυναμεῖ τὴν ὄριστικὴν ἡ τῇ εὐκτικῇ μετὰ τοῦ ὅτι ἡ ὡς, καὶ τῇ ὑποτακτικῇ ἡ εὐκτικῇ μετὰ τοῦ ἵνα ἡ ὅπως ἡ ὅφρα, πρόδηλον ὅτι δὲν εἶναι ἴδιατέρα ἔγκλισις, ἀλλὰ συνεπτυγμένος πασῶν τῶν ἔγκλισεων τύπος ῥηματικὸς, δυνάμενος γὰρ ἐκφράσῃ τὰς λεπτοτάτας τῶν ῥηματικῶν ἐννοιῶν. «Ἔτερον οὐχ ἡτού σπουδαῖον τοῦ ἀπαρεμφάτου πλεονέκτημα διμολογεῖται ὅτι εἶναι κατ᾽ ἐξοχὴν ῥῆμα ἀφηρημένον, «ῥῆμα γενικώτατον» κατ᾽ Ἀπολλώνιον. ὡς δηλούντοι τὸ γραφή εἶναι ἀφηρημένον σηματα, οὕτω καὶ τὰ γράψειν, γράψαι, γράφειν, γεγραφέναι εἶναι ἀφηρημένα ῥῆματα, διαφέρουσι δὲ τοῦ οὐσιαστικοῦ ἔκεινου κατὰ τοῦτο μόνον, ὅτι τὸ μὲν γράψῃ

ἐκφέρει τὴν ἐι' αὐτῆς σημαινομένην ἐνέργειαν ἀπολύτως ἦτοι καθ' ἑαυτὴν καὶ οὐδὲν πλέον, τὰ δὲ τέσσαρα ἀπαρέμφατα δηλοῦσι μὲν τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν, ἐκφέρουσι δὲ οὐχὶ καθ' ἑαυτὴν, ὅλλα μετά τινος τῶν σχέσεων τῆς ἐν χρόνῳ διατάσεως ἢ τῆς μεταβολῆς τῆς ἐνεργείας· οὕτω δὴ τὸ μὲν γράψειν προσεμφαίνει γραφὴν πρὸ τῆς ἀρχῆς σκοπουμένην, ἦτοι ἀρξομένην, τὸ γράψαι δηλοῦται γραφὴν μετὰ τὸ πέρας σκοπουμένην ἦτοι γραφὴν περανθεῖσαν, τὸ γράψειν δηλοῖ γραφὴν μετὰ τὴν ἀρχὴν καὶ πρὸ τοῦ πέρατος σκοπουμένην, ἀρξαμένην δηλονότι καὶ οὐ περανθεῖσαν ἦτοι ἐν συνεχείᾳ· τὸ δέ γε γραφέναι δηλοῖ γραφὴν ἄμα μὲν περανθεῖσαν καὶ οὐχὶ οἰχομένην, ἄμα δὲ καταλιποῦσαν τὸ οἰκεῖον ἀποτέλεσμα ἦτοι τὸ γεγραμμένον. Ἐντεῦθεν προφανῶς πηγάδει τὸ δισήμου τοῦ ἀπαρεμφάτου καὶ ἐκ τοῦ δισήμου πάλιν τὸ διφυὲς αὐτοῦ· διότι, τὸ ἀπαρέμφατον, καθ' ὃσον μὲν ἐμφαίνει αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἀφηρημένην ιδιότηταν, ἡνὶ μόνον σημαίνει τὸ ἀφηρημένον ὅνομα, μετέχει τῆς φύσεως τῶν ἀφηρημένων διομάτων, καθ' ὃσον δὲ ἐμφαίνει τὰς σχέσεις τῆς αὐτῆς ἀφηρημένης ιδιότητος, ἀς μόνον τὸ ῥῆμα σημαίνει, μετέχει τῆς φύσεως τῶν ῥημάτων. Τούτων προτεθέντων, ὁ κατὰ νοῦν ἀναπολῶν τὰς πολλὰς καὶ ποικίλας χρήσεις τοῦ ἀπαρεμφάτου ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, θὰ διμολογήσῃ ὅτι γλώσσα χωρὶς ἀπαρεμφάτου εἰναι σχεδὴν τὸ αὐτὸν καὶ ἀνθρωπος ἐτερόπους καὶ ἐτερόφθαλμος· τοιαύτην δὲ τύχην, ὡς μὴ ὕφελεν, ὑπέστη ἡ ἡμετέρα καθωματημένη. Ὁ αἵρεσιάρχης Φαλμεράūερ ἀπέδιωκε τὴν τοῦ ἀπαρεμφάτου ἔχλειψιν εἰς σλαβικὴν ἐπίθρασιν. «Γλώσσα ἄνευ ἀπαρεμφάτου (παρατησεῖ οὖτος) δύμοιάζει πρὸς ἀνθρώπινον σῶμα χωρὶς χειρῶν»· εἶδε δὲ καθ' ὑπνους δ Φαλμεράūερ ὅτι μόνον παρὰ τοῖς Μανιάταις ἐσώθη τὸ ἀπαρέμφατον· διότι οἱ μὲν Μανιάται λέγουσιν «οὐ δύναμαι ἐλθεῖν» οἱ δὲ ἄλλοι "Ελληνες «δὲν ἐμπορῶ γὰρ ἐλθω». Ὁ πατριάρχης τῶν σλάβων φιλολόγων Μίχλοσιτς ἐν τῇ διατριβῇ, die slavischen Elemente im Neugriechischen (1870) ἀνεσκεύασε τὰ τοῦ Φαλμεράūερ, ἀλλὰ περιέπεσεν εἰς ἔτερον ἀμάρτημα, διατεινάμενος ὅτι οἱ "Ελληνες καὶ ἐν μέρει οἱ Σλάβοι παρέλαβον τὴν ἐν περιφράσει ἐκφορὰν τῶν ἀπαρεμφατικῶν τύπων παρὰ τῶν Ἀλβανῶν· διότι ὑπέρφερουσιν ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἑλληνικῇ περιφράσεις, ἀναγόμεναι εἰς χρόνους πολλῷ προγενεστέρους τῆς εἰς Πελοπόννησον ἐποιήσεως τῶν Ἀλβανῶν. Ὁ βιωτὸς Jolly, ὁ συγγράψας τὸ 1873 τὴν ιστορίαν τοῦ ἀπαρεμφάτου λέγει ὅτι εἶναι ὅντως παράδοξον πῶς μόνη ἡ νεωτέρα ἑλληνικὴ ἐξ ἀπασῶν τῶν εὐρωπαϊκῶν ἀπέβαλε τὸ ἀπαρέμφατον, ἐν τῷ οὐδὲμίᾳ ὑπάρχει;

ἀμφιβολία ὅτι ἡ νῦν συνήθεια διέσωσε τὸν ἀρχαῖον γλωσσικὸν πλοῦτον πιστότερον ἢ δύον τὰ ῥωμανικὰ ιδιώματα τὸν ἀρχαῖον λατινικόν. Ἐνταῦθα παρατηρητέον ὅτι ἡ σύγχρισις τῶν νέων λατινικῶν γλωσσῶν καὶ τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς, εἶναι ἀπροσφῆτες, διότι ἐκεῖναι μὲν διεπτύχθησαν καὶ διεπλάσθησαν αὐτογόρως, ἀποσυγιεῖσαι δὲν ἦπε τοῦ δημώδους λατινικῶν στελέχους, αὕτη δὲ διετέλεσε προστρομοτυμένη καὶ δὴ καὶ προσπεπατταλευμένη ἐπὶ τοῦ παλαιοῦ στελέχους. Οὕτω δὲ ἔμαιρος ζωοπαρόγου γυμνοῦ περιηλθε κατὰ μετρὸν εἰς φθοράν καὶ σηπεδόνα, διὸ καὶ οὐχὶ παραλόγως ὥρειλε νὰ προσαγορευθῇ μᾶλλον γραῖα ἢ νέα ἑλληνική. Ὁ ἄγγλος Hobhouse ἴσχυρίζεται τούγαντίον ὅτι τοῦ ἀπαρεμφάτου ἢ ἀπώλεια εἴναι δῆθιεν ἐπακολούθημα τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ, ἀγνοῶν τοσούς ὅτι οἱ Τούρκοι, καὶ λακοῦντες καὶ γράφοντες, ποιοῦνται χρῆσιν τοῦ ἀπαρεμφάτου. Δὲν πρέπει ἐπὶ τέλους νὰ διέλθωμεν ἐν συγῇ καὶ τὴν περίεργον τοῦ ἀειμνήστου Ἐγχθάλ εἰκασίαν. «Ἡ καθωμαλημένη ἑλληνικὴ (παρατηρεῖ ὁ φιλέλλην οὗτος Γαλάτης) ἡμέλησε δυστυχῶς τὴν χρῆσιν τοῦ ἀπαρεμφάτου. Ἀλλὰ διατὶ ποιεῖται ἐξαίρεσιν τοῦ κονόνος τούτου μόνη ἡ καθ' ἡμᾶς ἑλληνικὴ; Μήπως ἀρά γε τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα ἔχει τοσοῦτον ἴσχυρὸν ῥεπήν πρὸς τὸ προσωπικὸν, ὥστε καὶ ἐν τῇ καθολικωτάτῃ ἐνεργείᾳ θέλει νὰ βλέπῃ ὑπερισχύον αὐτὸ τὸ ἀτομον, καὶ διὰ τοῦτο ἀποφεύγει τὴν ἀπρόσωπον τοῦ ῥήματος ἔγκλισιν, ἥτις ἐκφράζει τὴν ἐνέργειαν ἀνευ ἀναρορᾶς προσώπου, κατὰ τὸν γενικώτατον αὐτῆς τύπον;» Οἱ Ἐλληνες εἴναι καὶ καθ' ὑπερβολὴν φιλοκρόσωποι, ἀλλὰ καὶ σφόδρα μισάλληλοι, βεβαίως δὲ ἡ ὑπόθεσις τοῦ Κ. Ἐγχθάλ, εὐφυές γέννημα ἀστειωτάτης ἐπινοίας, ἐρμηνεύει τὸ ἀπόρημα δπωσοῦν εὑπροσπότερον ἢ ὁ Φαλμεράϋερ καὶ οἱ ἄλλοι προμηγμονεύοντες λόγιοι. Ὁ Κοραῆς, φιλοτιμούμενος νὰ ἀπαλλάξῃ τὴν νεωτέρον ἑλληνικὴν τοῦ μῶμου τούτου τῶν Εὐρωπαίων, ἐπειράθη νὰ σώσῃ τὸ ἀπαρέμφατον οὐχὶ ἐγκαινίσας ἀλλ' ἀποκαταστήσας αὐτὸ ἐν τοῖς μελλοντικοῖς τύποις. ἀλλ' ἐν τῷ ἀκαθέκτῳ ζῆται νὰ περιποιήσῃ εἰς τὴν γλῶσσαν τὸν ἀπαρεμφατικὸν αὐτῆς κόσμον, περιέπεσεν ἀνεπαισθήτως εἰς ἀμαρτήματα, καταφαινόμενα ἐν αὐτῇ τῇ ἀναπτύξει τῆς θεωρίας αὐτοῦ.

Ἀρχόμεθα ἀπὸ τῶν παθητικῶν ἀορίστων. Πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον Βασιλείου ἔγραψε τῷ 1805. «Θέλουσιν ἐμ.βῇ — τὸ θέλεις ὑποτακτικὸν ἢ τούλαχιστὸν τὸ ὑποπτεύεσαι τοιοῦτον. Δὲν εἴναι, φίλε, τοιοῦτον· εἴναι βέβαρος ἀποκοπὴ καὶ αὐτὸ καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἀπαρεμφάτων. Τὸ γένος ἥρχισε νὰ σχηματίζῃ τοὺς μέλλοντας μὲ τὸ θέλω

συνταγμένον μὲ τὸ ἀπαρέμφατον· τοῦ ὅποίου σχηματισμοῦ εύρισκονται, ἀλλὰ σπανίως, παραδείγματα καὶ εἰς τοὺς παλαιούς. Τοῦτο δὲν ἔτοι
κακὸν, ἐπειδὴ αὐτὴ ἡ φύσις τοῦ μέλλοντος ἔχει καὶ βουλητικὴν σημα-
σίαν, ὡς φάνεται ἀπὸ ταύτην τὴν φράσιν «ταῦτα δεῖ ποιεῖν τοὺς σω-
θησομένους» ἥγουν τοὺς βουλητικούς σώζεσθαι· ἔπειτα ἔκοψαν τὸ ν τῶν
ἐνεργητικῶν ἀπαρεμφάτων καὶ τῶν οὐδετέρων. Τοῦτο εἶναι ἀναντίρρητον,
διότι μόλις παρῆλθεν ἔχατὸν πεντήκοντα χρόνοι ἀφ' ὅτου ἔλεγχον «Οέλω
γράψειν». Εἰς δὲ τὸ παθητικὸν ἔκοψαν πρῶτον (γὰς κόψῃ ὁ Θεὸς τὴν
ζωὴν τῶν τυράννων, οἱ ὅποιοι διαστρέφουσι καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν γλῶσσαν
τῶν ἀνθρώπων) τὴν δίφθογγον αἱ καὶ ἔλεγχον π. χ. «έμβην, στεθῆν»
κτλ ἀντὶ τοῦ «έμβηναι, στεθῆναι». Καὶ τοῦτο ἐγένετο εἰς τοὺς παθη-
τικοὺς ἀφρίστους. Αἱ ἀποκοπαὶ ἔλεγχον ἀρχὴν ἀπὸ τοὺς ποιητὰς ἀλλοτε
διὰ τὸ κατάρατον δύμωιτέλευτον, ἀλλοτε εἰς ἀποφυγὴν τῆς συνδρομῆς
δύο φωνηέντων. Καὶ αὖθις (ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ τῶν Ἀτάκτων). «Εἴναι
ἀναμφίβολον ὅτι ὁ σχηματισμὸς τῶν μελλόντων τῆς κοινῆς γλώσσης
γίνεται μὲν ἀπαρέμφατα, ἐπειδὴ καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς παθητικοὺς τύπους
εύρισκεται ἀπαράλλακτος ὁ ἐγεστῶς τοῦ ἀπαρεμφάτου «θέλω ἀγαπᾶ-
σθαι» καὶ κολοβωμένος ὁ ἀόριστος «θέλω ἀγαπηθῆναι» (ἀντὶ τοῦ «ἀγα-
πηθῆναι») «Οτι δὲ ἔκολοβώθη ἀληθῶς, μαρτυρεῖ ἡ χρῆσις τῶν περα-
σμένων τριῶν ἡ τεσσάρων ἔκατοντα τηρίσων, ὅπου ἔλεγχον ἀκόμη «θέλω
ἀγαπηθῆναι». Τοικῦτα εἶναι τοῦ συγγραφέως τῆς μυθιστορίας, τῆς ἐπι-
γραφομένης «Βέλθανδρος καὶ Χρυσάντσα», τὸ ἔξης.

ὅστις γὰρ θέλει ἐξ αὐτῆς θλιβῆν τε καὶ χαρῆναι·
καὶ πάλιν

εἰ μὲν καὶ μὲ τὸ θέλημα καὶ τὴν προκίρεσίν σου
θέλεις γυρίσειν καὶ στραφῆν, παυόμεθα τοῦ λέγειν.

ὅπου βλέπεις φανερὰ τὴν δυστυχῆ πάλην τοῦ πνέοντος τὰ λοίσθια ἐλ-
ληγισμοῦ μὲ τὸν ἀνεγειρόμενον καὶ ἀνδριζόμερον βαρβαρισμόν. Εἳς ἐνὸς
μέρους ἐφύλαξε τὸ «χαρῆναι» καὶ τὸ «γυρίσειν» ὀλόκληρα, ἀπὸ τᾶλλο
ἔκολοβωσε τὸ «θλιβῆναι» καὶ τὸ «στραφῆναι» εἰς τὸ «θλιβῆν» καὶ
«στραφῆν». «Οτι δὲ εἰς τοὺς ἐνεργητικοὺς τύπους «θέλω γράφει, θέλω
γράψει» τὸ «γράφει» καὶ τὸ «γράψει» εἶναι ἀπαρέμφατα ἀφηρημένα τὸ
ν, τὸ μαρτυρεῖ τὸ «θέλεις γυρίσειν» τῶν προσημειωθέντων στίγματα.

Περὶ δὲ τῆς ἀποβολῆς τοῦ ν ἔγραφεν ὁ Κοραῆς ἐν τοῖς προλεγομένοις εἰς τὸν τρίτον τόμον τῶν Παραλλήλων Βίων τοῦ Πλουτάρχου. «Τοιαύτην ἀφαίρεσιν τοῦ ν ἔπαθαν ὅλοι οἱ ἐνεργητικοὶ ἢ οὐδέτεροι ἐγεστῶτες, μέλλοντες καὶ ἀόριστοι καὶ οἱ παθητικοὶ ἢ μέσοι ἀόριστοι τῶν ἀπαρεμφάτων, τῶν ὄποιων ἢ σύνταξις μὲ τὸ θέλω βῆμα σχηματίζει τοὺς μέλλοντας τῆς κοινῆς ἡμῶν γλώσσης, οἷον «θέλω γράφει, γράψει, εύρει» ἀντὶ «θέλω γράψειν, γράψειν, εύρειν», «θέλω γραφθῆ, εύρεθη» ἀντὶ τοῦ διωρικοῦ «γραφθῆναι καὶ «εύρεθηναι» (ἀττικῶς «γραφθῆναι» (!) καὶ «εύρεθηναι»). Οὕτω λέγουσιν σί περισσότεροι σήμερον «θέλω μεθύσειν» οὐδετέρως, καὶ «θέλω μεθύσθη» μέσιως, ἀποκόπτοντες τὸ ν, εἰς τὸ πρῶτον τοῦ ἀττικοῦ μέλλοντος «μεθύσειν», εἰς τὸ δεύτερον τοῦ διωρικοῦ ἀορίστου «μεθύσθην» (ἀττικῶς «μεθύσθηναι») Εἰς παλαιὰς λιθικὰς ἐπιγραφὰς εὑρίσκονται τοιοῦτοι διωρικοὶ ἀόριστοι «ἐνταφῆν, στεφανωθῆν, εἰσεγγοηγῆν», καὶ ἐσώζοντο ἀπαραλλάκτιως χωρὶς τὴν ἀρχικήν τοῦ ν καὶ οὗτοι καὶ οἱ ἀττικοὶ μέλλοντες εἰς τὴν κοινήν γλώσσαν ἔως τὴν δεκάτην ἔβδομην ἑκατονταετηρίδα ἀπὸ Χριστοῦ. Ο μεταφράσας καὶ τυπώσας εἰς 'Ρώμην κατὰ τὸ 1637 ἔτος ἐγγειρίδιον τοῦ 'Αγίου Λύγουστίνου λέγει «μάλιστα θέλουσι κραγθῆναι οἱ Θεοὶ καὶ Θεοί . . . ἀληθινὰ τόσον βέβαιοι θέλουσιν εἶσθαι, ὅποῦ τότε τὸ καλὸν ἐκεῖνο ἔν θέλει τοὺς λείψειν, καθὼς βέβαιοι εἰναι πῶς μὲ τὸ θέλημά του δὲν θέλουν τὸ χάσειν, οὐδὲν ὁ Θεὸς τοὺς ἀγαπᾷ, δὲν τὸ θέλει πάρειν ἀπὸ τοὺς ἡγαπημένους του». Τὴν ἔλλειψιν τοῦ ἀπαρεμφάτου οίκτερων ὁ Κοραῆς τῷ 1816, ὀμολόγησεν ὅτι αὐτὸς ἀνεκάλεσε τοῦτο ἐπὶ τῇ ἔλπιδι, ὅτι ἡ συγκίθεια οὐ διηγούλυνε καὶ τὴν τοῦ ἀπαρεμφατικοῦ τύπου γρῆσιν ἐν ἀλλοις περιπτώσειν. «Ἡ φρικτοτέρα γυδαιότης τῆς γλώσσης μάς (ἔλεγεν) εἶναι ἡ ἔλλειψις τοῦ ἀπαρεμφάτου. Ἀλλὰ, πλὴν τοῦ Δεύτη καὶ τῶν κατ' αὐτὸν, τίς εἶναι τόσῳ τολμὸς ἔνστε νὰ βιάσῃ τὸ ἔθνος νὰ τὸ δεχθῆ; καὶ ἀγεύσκετό τις τοιοῦτος, εἶναι πιθανὸν ἡ ἔλπιστὸν ὅτι θέλει τὸν ἀκούσειν τὸ ἔθνος; Οἱ μικρὸν πρὸ ἡμῶν ζήσαντες (τοῦτο εἶναι ἀναμφίβολον) ἐφύλαξαν καὶ τὰ ἔγγη του εἰς τοὺς μέλλοντας θέλω γράψειν· ἡ πρόοδος τῆς γυδαιότητος ἔξαλεψε καὶ τὰ ἀμυδρὰ τχύτα ἔγγη μὲ τὸ θέλω γράψῃ. Τὰ ἀνεκάλεσα ἐγὼ μὲ τὴν ἔλπιδα ὅτι ἡ συγκίθεια νὰ τὸ βλέπῃ εἰς τοὺς μέλλοντας, ἵσως κατ' ὀλίγον φέρει τὸ ἔθνος νὰ τὸ μεταχειρίζεται καὶ ἀπλῶς ἀλλαῖ, ὅπου ἡ γρῆσίς του εἶναι κορυφὴ καὶ ἀναγκαῖα. Αἱ γλώσσαι, καθὼς κατὰ μικρὸν διαστρέφονται, οὕτω καὶ κατὰ μικρὸν διορθύονται. Καὶ

τρόπον ἄλλον διορθώσεως δὲν γνωρίζω παρὰ τὸν ἥπιον καὶ τὸν γλυκύν. Κητοῦν οἱ φιλαίτιοι νὰ μὲ καταστήσωσι γελοῖον, παρασταίνοντές με ὡς κυριευμένον ἀπὸ τὴν ὅντως γελοίαν φαντασίαν νὰ γένω νομοθέτης τῆς γλώσσης, μ' ὅλον ὅτι καθὼς σὲ εἶπα καὶ ἄλλοτε, καὶ πάλιν σ' ἔξαντλέγω, δὲν πιστεύω νὰ ἔναι αἴλιος τις τόσον πληροφορημένος, ὃσον ἐγὼ. ὅτι αἱ γλῶσσαι ἀποστρέφονται τὸν δεσποτισμόν». Τὴν ἀγώμαλον τόνωσιν «Θέλω ἔλθει» ἀντὶ «ἔλθε» κατέλιπεν ὁ Κοραῆς σχεδὸν ἀνεζήγητον. «Μ' ἐρωτᾶς (ὕγραφε πρὸς τὸν Βασιλεῖου, τῷ 1805) καὶ διὰ μέλλοντας τινὰς ἀνωμάλου τονισμοῦ, «Θέλω ἔλθει» ἀντὶ τοῦ «ἔλθει» (ἥγουν ἔλθειν). Πρὸ πολλοῦ ἔκαμψ σκέψιν περὶ τούτου καὶ παρετήρησα, ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοῦτο συμβαίνει εἰς ἐκεῖνα τὰ ρήματα, τὰ δποῖα οἱ γραμματικοὶ ὀνομάζουσιν ἀνθυπότακτα, «Θέλω ἔλθει, εὔρει, κάμει, φάγει, πίει, ἀποθάνει, τύχει, λάβει, πάθει, βάλει, ψάλει, λάχει» καὶ ἄλλα τοιαῦτα. 'Ολιγα ἀπ' αὐτὰ εὔκολον εἶναι νὰ διορθωθῶσιν, c'ion «Θέλω, ἔλθει, εὔρει» · ἀλλ' εἶναι σκληρὸν εἰς τὴν ἀκοήν τὸ «Θέλω καμεῖ, φάγει» κτλ. Que voulez-vous que je fasse à tout cela? "Οπως ἂν ἔναι τὸ πρᾶγμα, ὁ ἀγώμαλος τονισμὸς δὲν ἀλλάσσει τὴν φύσιν των · εἶναι ἀληθινοὶ δεύτεροι ἀόριστοι. Μή δὲν εἶχον καὶ οἱ παλαιοὶ τοιαῦτας ἀνωμάλίας, «εἶπε, ἔλθε» ἀντὶ «εἶπε, ἔλθε».

'Ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ Κοραῆ σπουδαῖον εἶναι τὸ κεφάλαιον περὶ τῶν συμφραστικῶν χρόνων, ἔνθα ἐλέγχεται ἡ ὄλιγιαρία καὶ ἀκρισία τῶν πρόσθεν ἀφιλοσόφων γραμματικῶν. «Μή παραξενευθῆς (ὕγραφε πρὸς τὸν Α. Βασιλεῖου) εἰς τὸν διπλοῦν μέλλοντα τῆς κοινῆς γλώσσης, τὸν παρατατικὸν δηλαδὴ καὶ τὸν ἀόριστον. Τον ἔχει ἡ κοινὴ γλῶσσα · καὶ τοῦτο εἶναι προτέρημά της. Βεβαίως κάνεις δὲν θέλει ποτὲ φαντασθῆ ὅτι τὸ «Θέλω γράψει» εἶναι ταυτόσημον τοῦ «Θέλω γράψῃ» · τὸ πρῶτον σημαίνει τὸ ἀπαξί καὶ ἀόριστον τῆς ἐνεργείας, τὸ δὲ δεύτερον τὴν συνέχειαν ἥγουν παράτασιν τῆς ἐνεργείας. Οὗτος ὁ παρατατικὸς μέλλων εύρισκεται εἰς τοὺς Ι' ἄλλους · εἰς αὐτοὺς j écrirai σημαίνει καὶ τὰ δύο. Εἰς τοὺς παλαιοὺς εύρισκεται, ἀλλὰ σύνθετος ὡς καὶ εἰς ἡμᾶς. «Ι'ράψω» θέλει νὰ εἴπῃ «Θέλω γράψει» · ἀλλ' ὅταν ἔθελαν νὰ ἐκφράσωσι τὸ «Θέλω γράψει» ἔπρεπεν ἐξ ἀνάγκης νὰ εἴπωσιν «ἔσομαι γράψων». Τοῦτο οἱ ἀφιλόσωφοι γραμματικοὶ, δὲν ἐτόλμησαν νὰ ταξιστῶσιν εἰς τοὺς γρόνθους καὶ ὅμως ἔβαλαν τὸν σύνθετον χρόνον τοῦ παρακειμένου «τετυμμένοι εἰσίν». 'Ωσαύτως θεωρεῖς ἄλλην ἀταξίαν τοῦ μετ' ὀλίγον μέλλοντος, δὲν ποτοῖς εύρισκεται μόνος εἰς παθητικὸν σχηματισμὸν, καὶ ὅχι

τε τύψω εἰς ἐνεργητικὸν, διὰ τί; ὅτι τοῦτο εἶναι ἀχρηστὸν· ἀλλ' ἔπρεπεν ἀντ' αὐτοῦ νὰ θέσωσιν εἰς τὴν ἐνεργητικὴν συζυγίαν τὸ «τετυφώς ἔσομαι» τὸ διποῖον εἶναι συχνότατον εἰς τὸν συγγραφεῖς, καὶ εἶναι ἀληθῆς χρόνος ρήματος, ὡς τὸ «τετυμμένοι εἰσίν». Αὕτη ἡ παράβλεψις ἔκαμεν ἀκόμη, σκοτεινοτέρον τὴν ἔννοιαν τοῦ μετ' ὄλιγον μέλλοντος. Τίς θέλεις νὰ τὰ σαφηνίσῃ καὶ γὰρ τὰ λαμπρύνη ταῦτα; Ἄς ἔλθω πάλιν εἰς τὴν παράτασιν. "Εξω ἀπὸ τὸν παρακείμενον καὶ τὸν ὑπερσυντελικὸν καὶ τὸν ἀόριστον, οἱ ἀλλοὶ χρόνοι οἵλοι δέχονται παράτασιν. "Ἐπρεπε λοιπὸν, ἂν ἐφιλέσσό φουν, νὰ ὀνομάσωσιν οὕτω τοὺς χρόνους· α) ἐνεστῶς παρατατικὸς, γράφω· γ) παρωχήμενος παρατατικὸς, ἔγραφον· ε) παρωχήμενος ἀόριστος, ἔγραψα· ζ) μέλλων παρατατικὸς, ἔσομαι· γράφω· β) ἐνεστῶς ἐντελῆς, γέγραφα· δ) παριψήμενος ἐντελῆς, ἔγραφειν· η) μέλλων ἐντελῆς, ἔσομαι· γεγραφώς· θ) μέλλων ἀόριστος, γράψω". Ή περὶ χρόνων θεωρία αὕτη τοῦ Κορακῆ παρέχει λαβὴν εἰς εὐλόγους ἀντιρρήσεις καὶ οὐχ ἥττον εὐλόγους ἐλέγγεις. Ἐν πρώτοις σημειωτέον περὶ τῶν μέλλοντικῶν τύπων ὅτι ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ τὸ ρῆμα οὐέλω συντάσσεται ἢ ἐνεστῶτι ἢ ἀορίστῳ τοῦ ἀπαρεμφάτου, οὐδέποτε δὲ μέλλοντι· «θέλω, λέγειν, θέλω εἰπεῖν» ἀλλ' οὐχὶ «θέλω ἐρεῖν». Τοῦ ἀρχαίου μέλλοντος ἡ περίφρασις διὰ τοῦ οὐέλω καὶ τῶν ἀπαρεμφατικῶν ἀορίστων ἀναφαίνεται τὸ πρῶτον παρὰ τοῖς στιχουργοῖς τοῦ δεκάτου αἰώνος, («θέλω ἀφηγήσασθαι, θέλω χαρῆναι, θέλω εἰπεῖν»)· καὶ ἐν μὲν τοῖς παθητικοῖς ἀορίστοις ἡ δίφθογγος αἱ ἀποχόπτεται κανονικῶς καὶ διὰ τὸν αὐτὸν λόγον, δι' ὃν καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον «ἀκουέμεναι, ἀκουέμεν, ἀκούειν», «ἔμμεναι, ἐμεναι, ἔμμεν, ἔμεν, εἶναι», «ἴμεναι, ίμεν, ιέναι». Παρὰ δὲ τοῖς ἐνεργητικοῖς δευτέροις ἀορίστοις ἡ τοῦ γ ἀποχοπή συμβάίνει τὸ πρῶτον κατὰ τὸν ἐνδέκατον αἰώνα, ἐπιτείνεται δὲ σὺν τῷ χρόνῳ μέχρις οὗ παρὰ Δημητρίῳ Ζήνῳ ἐν τῷ δεκάτῳ ἔκτῳ αἰῶνι πάντα σχεδὸν τὰ ἀπαρέμφατα ἐκφέρονται χωρὶς τοῦ ν. Καὶ εἶχε μὲν τὸ πρᾶγμα καλῶς ἐφ' ὅσον προέκειτο περὶ τῶν παθητικῶν ἀορίστων καὶ τοῦ δευτέρου ἐνεργητικοῦ ἀορίστου τοῦ ἀπαρεμφάτου· ἀλλ' ὅτε ἐδέησε νὰ ἐξενεχθῇ καὶ ὁ πρῶτος ἐνεργητικὸς ἀόριστος τῶν διμαλῶν ρήματων, λ. χ. «ποιῆσαι, γράψαι» Βυζαντινοὶ καὶ ἄλλοι λογιώτατοι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα περιέπεσον λεληθότως εἰς τὸ ἔτερον τῶν δύο τῶν δε ἀμαρτημάτων· ἡ δηλονότι παραχθέντες ἐκ τῶν «θέλω ἐλθεῖν, θέλω εἰπεῖν» ἔπλασαν καὶ τὸν πρῶτον ἀόριστον διμοιριοδρόφως τῷ δευτέρῳ («θέλει κτῆσειν, θέλει σύρειν,

Θέλει στεγνώσειν) συγχέαντες ἀνεπαισθήτως τοὺς ἀπαρεμφατικοὺς τύπους καὶ σίονεὶ ἐπιλαθόμενοι, δτὶ οὗτοι μὲν ἡσαν μέλλοντες, ἐκεῖνοι δὲ ἀόριστοι· ἡ ἡμαρτημένως ἔγραψαν εἰς ἀντὶ τοῦ η («ποιησει» ἀντὶ «ποιησαι») προσεπισυγάψαντες κατόπιν καὶ τὸ ν. Ἐν ἑκατέρᾳ δὲ τῶν περιπτώσεων τούτων τὸ λάθος διῆλθεν ἐπὶ πλείους αἰῶνας ἀπαρατήρητον, ἔως οὗ τῶν λογίων τινὲς, γονίσαντες τὸ ἀτοπον, ὑπέδειξαν τὴν θερπείαν. «Ἐίναι ἀνχυτίρρητον (ἔγραψε πρὸ δέκα ἐνιαυτῶν καθηγητὴς ἐκ τῶν μάλιστα δοκίμων) δτὶ τὸ θέλω καὶ ἡ θελον ἐν τοῖς περιφραστικοῖς χρόνοις ἡ νῦν ἐλληνικὴ γλῶσσα συντάσσει μόνον μετὰ ἐνεστώτος καὶ ἀορίστου τῆς ἀπαρεμφάτου, οὐδέποτε δὲ μετὰ μέλλοντος τῆς ἐγκλίσεως ταύτης. Δὲν ἀγνοοῦμεν δτὶ ἡ διὰ τῆς εἰς ἡμαρτημένη γραφὴ, ἡ πολλάκις καὶ τὸ ν προσλαβοῦσα οὐχὶ ἐκ τοῦ πράγματος, ἀλλ’ ἐκ τῆς ψευδοῦς περὶ τοῦ χρόνου τούτου δοξασίας, διῆλθεν ἑκατονταετηρίδας ὅλως ἀφανῆς ἔως οὗ τῶν φιλολόγων τινὲς, λαζαρίτες αἰσθησιν τοῦ ἀμαρτήματος, ὑπεδήλωσαν καὶ τὴν διόρθωσιν. Τοὺς γράφοντας ἔτι καὶ νῦν «θέλω ζητήσει», «θέλω πράξει», «θέλω γράψει» δυνατὸν νὰ ἐρωτήσῃ τις, τί ἔπος γε εἴναι τὸ «γράψει» τοῦτο, μέλλων ἡ ἀόριστος ἀπαρεμφατικός; Καὶ ἀν μὲν τὸ πρῶτον, τότε τρεπτέον τὸ «θέλω θέλει» εἰς τὸ «θέλω σψεσθαι», τὸ «θέλω εύρει» εἰς τὸ «θέλω εύρησει», τὸ «θέλω πάθει» εἰς τὸ «θέλω πείσεσθαι», τὸ «θέλω εἰπεῖ» εἰς τὸ «θέλω λέξει». ἂν δὲ τὸ δεύτερον, πῶς τὸ «γράψαι» ἔγινε «γράψει»; Παρὰ τοῖς ἀρχαῖοις ἡ δίφθογγος αἱ ἐτρέπετο μόνον εἰς αἱ μακρὸν ἡ εἰς η (περαίνω, ἐπέρανα, σημαίνω ἐσήμηνα, λέγομη λέγομαι, παληὸς πάλαιος). Γραπτέον λοιπὸν «θέλω γράψῃ» ἥτοι διὰ τοῦ η ἀνευ ὑπογεγραμμένου ι. "Αλλοι δύμας ίχ τῶν ακθύματος λογίων γράφουσι τὸ η μετὰ τοῦ ι («θέλω γράψῃ») ἐκ τῆς ἀρχῆς ὁρμῶμενοι, δτὶ, ἐκλιπόντος τέλεον τοῦ ἀπαρεμφάτου, οὐ μόνον τὸ θέλω, ἀλλὰ καὶ τὸ θέλω συντάσσεται ὑποτακτικῇ. Περὶ δὲ τῆς ἀνωμάλου τσνώτεως «θέλω ξέλθει» ἀντὶ «ξέλθει» αλ. πιθανώτερον φαίνεται δτὶ ἐγένετο κατὰ συνεκδρομήν τὰς «τυχεῖν», «παθεῖν» αλ. δηλούντι συνεμόρφωθήσαν πρὸς τὴν τόνωσιν τῶν πολλῶν ἀλλων καὶ ιδίων τῶν πρώτων ἀπαρεμφατικῶν ἀορίστων τοῦ ἐνεργητικοῦ φήματος".

Τὴν περὶ χρόνων θεωρίαν τοῦ Κοραῆ ἐπέκρινεν εὐλαβῶς καὶ μετριοφρόνως ὁ Οἰκονομίδης πρὸ τεσσαράκοντα ἐνιαυτῶν, ὑποτυπώσας συγχρόνως ὁρθότερας ἀρχαῖς. Μακρότερον τοῦ προσήκοντος θάλαττην κύνομεν τὸν λόγον διν ἐπεχειροῦμεν νὰ σκιαγραφήσωμεν ἔστω καὶ κεφαλαιωδῶς τὴν ὄντως φιλόσοφον τοῦ ἐν Κερκύρᾳ καθηγητοῦ θεωρίαν. ἀλλά